

Vyčíslení náhrady škody

Porovnání hodnot majetkového stavu pro účely náhrady škody je možné pouze převodem na peníze, které plní úlohu všeobecného ekvivalentu. Tuto svoji funkci peníze neztrácejí ani vlivem inflace, vlivem inflace na hodnotu pohledávky na peněžité plnění však skutečná škoda podle občanského zákoníku nevzniká.

Porovnání hodnot majetkového stavu pro účely náhrady škody je možné pouze převodem na peníze, které plní úlohu všeobecného ekvivalentu. Tuto svoji funkci peníze neztrácejí ani vlivem inflace, vlivem inflace na hodnotu pohledávky na peněžité plnění však skutečná škoda podle občanského zákoníku nevzniká.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 25 Cdo 1272/2001, ze dne 31.3.2003)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce Z. V., zastoupeného advokátem, proti žalované České republice - Ministerstvu práce a sociálních věcí ČR, se sídlem v Praze 2, Na poříčním právu 1/376, o zaplacení 36.406,- Kč s příslušenstvím, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 5 pod sp. zn. 8 C 473/99, o dovolání žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 1. března 2001, č. j. 64 Co 11/2001-53, tak, že dovolání zamítl.

Z odůvodnění :

Obvodní soud pro Prahu 5 rozsudkem ze dne 22. 9. 2000, č. j. 8 C 473/99-42, uložil žalované, aby žalobci zaplatila částku 36.406,- Kč, ohledně úroku z prodlení ve výši 19 % z částky 100.000,- Kč za dobu od 1. 8. 1995 do 11. 9. 1998 žalobu zamítl a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Vyšel ze zjištění, že Česká správa sociálního zabezpečení (dále jen „ČSSZ“) rozhodnutím ze dne 24. 10. 1995, č. j. 420217089/DO, zamítla žádost žalobce o přiznání jednorázové peněžní částky podle § 3 odst. 1 písm. d) zákona č. [217/1994](#) Sb., o poskytnutí jednorázové peněžní částky některým obětem nacistické persekuce, ve znění pozdějších předpisů, s odůvodněním, že postižený J. V. (otec žalobce) nezemřel v rozhodném období od 15. 3. 1939 do 5. 5. 1945, ale až 12. 5. 1945; toto rozhodnutí bylo k odvolání žalobce potvrzeno rozsudkem Vrchního soudu v Praze ze dne 7. 1. 1997, č. j. 6 A 842/95-17. Poté, co k ústavní stížnosti žalobce Ústavní soud nálezem ze dne 19. 8. 1997, č. j. I. ÚS 37/97-28, rozsudek Vrchního soudu v Praze zrušil s tím, že použitý restriktivní výklad zákona č. [217/1994](#) Sb. neodpovídá smyslu tohoto zákona, zrušil Vrchní soud v Praze (rozsudkem ze dne 31. 10. 1997, č. j. 6 A 842/95-51) rozhodnutí ČSSZ ze dne 24. 10. 1995 a rozhodnutím ČSSZ ze dne 15. 1. 1998, č. j. 420217089/DO, byla žalobci přiznána částka 100.000,- Kč, která mu také byla dne 11. 9. 1998 vyplacena. Soud dospěl k závěru, že jsou splněny všechny podmínky odpovědnosti státu za škodu způsobenou nezákonným rozhodnutím podle zákona č. [58/1969](#) Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou rozhodnutím orgánu státu nebo jeho nesprávným úředním postupem. Dovodil, že v příčinné souvislosti s nezákonným rozhodnutím ČSSZ, které bylo po nabytí právní moci příslušným orgánem zrušeno, vznikla žalobci škoda - majetková újma, spočívající v tom, že se mu vzhledem k pozdnímu vyplacení částky dostalo v souvislosti s inflací reálně nižší částky, než jakou by obdržel, pokud by již dne 24. 10. 1995 ČSSZ rozhodla v souladu se zákonem. Ztráta žalobce, jejíž náhrady se

domáhá a kterou vyčíslil podle potvrzení Českého statistického úřadu o míře inflace, je dle soudu skutečnou škodou ve smyslu § 442 odst. 1 obč. zák. s ohledem na to, že žalobce obdržel reálně nižší částku, o kterou se zmenšil jeho majetek. Odpovědností státu za tutéž škodu z titulu nesprávného úředního postupu se soud blíže nezabýval, neboť ze strany ČSSZ nedošlo k překročení lhůty pro vydání rozhodnutí podle správního řádu, a to vzhledem k prodloužení doby (zákonem č. [77/1995](#) Sb.), po kterou bylo řízení o vyplacení jednorázové částky ze zákona přerušeno. Nárok na úrok z prodlení ve výši 19 % z částky 100.000,- Kč za dobu od 1. 8. 1995 do 11. 9. 1998 neshledal soud důvodným, neboť při neexistenci právního titulu, který by ji k poskytnutí plnění zavazoval, se ČSSZ nemohla ke dni 1. 8. 1995 dostat do postavení dlužníka; žalobce navíc příslušenství pohledávky u žalované předepsaným způsobem neuplatnil.

K odvolání žalované Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 1. 3. 2001, č. j. 64 Co 11/2001-53, rozsudek soudu prvního stupně ve vyhovujícím výroku ve věci samé změnil tak, že žalobu na zaplacení částky 36.406,- Kč zamítl, a rozhodl o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů. Podle odvolacího soudu soud prvního stupně správně zjistil skutkový stav věci, avšak neposoudil jej správně po právní stránce. Nebyl totiž splněn jeden z předpokladů odpovědnosti státu za škodu, jímž je vznik škody; ke škodě dochází jen tehdy, zmenší-li se v důsledku škodné události stávající majetek poškozeného (skutečná škoda), případně nedojde-li k rozmnožení jeho stávajícího majetku, ač se to dalo při obvyklém běhu věci předpokládat (ušlý zisk). Žalobci se požadovaného plnění dostalo až na základě rozhodnutí ČSSZ ze dne 15. 1. 1998 (nikoliv již na základě rozhodnutí ze dne 24. 10. 1995), neboť z ustanovení § 3, § 5 a § 6 zákona č. [217/1994](#) Sb. vyplývá, že nárok oprávněné osoby na výplatu jednorázové peněžní částky vzniká teprve na základě pravomocného rozhodnutí o poskytnutí této částky. Protože v době vydání zrušeného rozhodnutí ČSSZ tato částka netvořila jeho majetek, s nímž by mohl disponovat (např. vložit na termínovaný účet), dovodil odvolací soud, že žalobci nemohla rozhodnutím ČSSZ ze dne 24. 10. 1995 vzniknout škoda.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání, v němž z důvodů uvedených v ustanovení § 241 odst. 3 písm. d) o.s.ř. vytýká odvolacímu soudu zejména závěr, že rozhodnutím ČSSZ ze dne 24. 10. 1995 nemohla vzniknout škoda, protože nárok na výplatu částky 100.000,- Kč byl žalobci přiznán až 15. 1. 1998 a že tedy v době vydání zrušeného rozhodnutí ČSSZ tato částka netvořila jeho majetek, s nímž by mohl disponovat. Dovolatel naopak dovozuje, že částka 100.000,- Kč jeho majetek tvořit mohla, pokud by ČSSZ rozhodla v souladu se smyslem a účelem zákona č. [217/1994](#) Sb. již dne 24. 10. 1995 a nikoliv až dne 15. 1. 1998 na základě právního názoru Ústavního soudu. V takovém případě by mohl žalobce s penězi disponovat a např. vložit je na termínovaný účet, čímž by rozšířil svá aktiva o částku převyšující uplatněný nárok. Dovolatel je proto přesvědčen, že jeho nárok lze posoudit buď jako ušlý zisk (případně rozmnožení majetku s ohledem na pravidelný běh věcí) anebo jako skutečnou škodu, jak učinil soud prvního stupně. Podle dovolatele je nepochybné, že peníze mají v různých časových obdobích různou kupní sílu a že kromě své nominální hodnoty mají ještě hodnotu reálnou. Tak i částka 100.000,- Kč měla v roce 1995, kdy ji měl žalobce obdržet, zcela jinou kupní sílu (reálnou hodnotu) než v roce 1998, kdy mu byla skutečně vyplacena, a to s ohledem na vysokou inflaci v České republice v letech 1995 – 1998. Dovolatel s poukazem na tzv. absolutní objektivní odpovědnost orgánu státu za škodu způsobenou nezákonným rozhodnutím navrhuje, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Vzhledem k ustanovení části dvanácté, hlavy první, bodu 17. zákona č. [30/2000](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a o.s.ř.) dovolání projednal a rozhodl o něm podle dosavadních předpisů, (tj. podle občanského soudního řádu ve znění účinném před 1. 1. 2001 -

dále jen „o.s.ř.“). Po zjištění, že dovolání, které je přípustné podle § 238 odst. 1 písm. a) o.s.ř., bylo podáno včas, osobou oprávněnou - účastníkem řízení (§ 240 odst. 1 o.s.ř.), a po přezkoumání věci podle § 242 o.s.ř. dospěl k závěru, že dovolání není důvodné.

Nesprávné právní posouzení věci, které dovolatel uplatňuje jako důvod dovolání [§ 241 odst. 3 písm. d) o.s.ř.], může spočívat v tom, že odvolací soud věc posoudil podle nesprávného právního předpisu, nebo že správně použitý právní předpis nesprávně vyložil, případně jej na zjištěný skutkový stav věci nesprávně aplikoval.

Podle § 36 zákona č. [82/1998](#) Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. [358/1992](#) Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), odpovědnost podle tohoto zákona se vztahuje na škodu způsobenou rozhodnutími, která byla vydána ode dne účinnosti zákona, a na škodu způsobenou ode dne účinnosti zákona nesprávným úředním postupem; odpovědnost za škodu způsobenou rozhodnutími, která byla vydána přede dnem účinnosti zákona, a za škodu způsobenou přede dnem účinnosti zákona nesprávným úředním postupem se řídí dosavadními předpisy. Tento zákon nabyl účinnosti dne 15. 5. 1998.

Protože nezákonné rozhodnutí, s nímž žalobce spojuje vznik škody, bylo vydáno před uvedeným datem, posuzoval odvolací soud věc správně podle dosavadního předpisu, tj. podle zákona č. [58/1969](#) Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou rozhodnutím orgánu státu nebo jeho nesprávným úředním postupem.

Podle § 1 odst. 1 věty první zákona č. [58/1969](#) Sb. stát odpovídá za škodu způsobenou nezákonným rozhodnutím, které v občanském soudním řízení a v řízení před státním notářstvím, v řízení správním a dále v řízení trestním, pokud nejde o rozhodnutí o vazbě nebo trestu, vydal státní orgán nebo orgán státní organizace. Podle § 1 odst. 2 zákona odpovědnosti podle odstavce 1 se nelze zprostit.

Zákon zakládá odpovědnost státu na současném splnění tří podmínek: 1) nezákonné rozhodnutí, 2) vznik škody a 3) příčinná souvislost mezi vydáním nezákonného rozhodnutí a vznikem škody. I když jde o odpovědnost objektivní (bez ohledu na zavinění), již se nelze zprostit, musí být existence uvedených podmínek prokázána a odpovědnost státu lze dovodit jen tehdy, jsou-li tyto podmínky naplněny. Proto musí být zkoumána i zákonná podmínka vzniku škody, kterou zákon č. [58/1969](#) Sb., obsahující zvláštní úpravu odpovědnosti za škodu způsobenou orgánem státu, blíže nedefinuje ani neupravuje rozsah její náhrady. Podle § 20 tohoto zákona pokud není stanoveno jinak, řídí se právní vztahy upravené v tomto zákoně občanským zákoníkem. Proto je třeba v této otázce vycházet z ustanovení § 442 obč. zák.

Podle § 442 odst. 1 obč. zák. hradí se skutečná škoda a to, co poškozenému ušlo (ušlý zisk).

Škodou zákon míní újmu, která nastala (projevuje se) v majetkové sféře poškozeného (spočívá ve zmenšení jeho majetkového stavu) a je objektivně vyjádřitelná všeobecným ekvivalentem, tj. penězi, a je tedy napravitelná poskytnutím majetkového plnění, především penězi. U škody na věci, resp. majetku, se rozlišuje skutečná škoda a ušlý zisk. Za skutečnou škodu je nutno považovat takovou

újmu, která znamená zmenšení majetkového stavu poškozeného oproti stavu před škodnou událostí a která představuje majetkové hodnoty, jež je nutno vynaložit k uvedení do předešlého stavu (stanovisko Nejvyššího soudu ČSSR Cpj 87/70, publikované pod č. 55 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1971). Ke zmenšení majetkového stavu, který je zde východiskem ke zjištění existence škody, a k vyčíslení její výše, dochází tím, že se zmenší hodnota jeho aktiv takovým způsobem, že jeho celkové vyjádření v penězích se oproti předchozímu stavu sníží. Z toho je zřejmé, že porovnání hodnot majetkového stavu pro účely náhrady škody je možné pouze převodem na peníze, které, jak už bylo řečeno, plní úlohu všeobecného ekvivalentu. Tuto svoji funkci peníze neztrácejí ani vlivem inflace, která se projevuje vzestupem cenové hladiny a zpravidla má za důsledek to, že za stejnou částku peněz lze v různých obdobích poříditi rozdílný objem spotřebních předmětů či jiných věcí. Vlivem inflace na hodnotu pohledávky na peněžité plnění však skutečná škoda podle občanského zákoníku nevzniká (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 8. 2. 2001, sp. zn. 25 Cdo 38/2000, publikovaný pod C 181 v Souboru rozhodnutí NS ČR, svazek 2, či v časopise Právní rozhledy 5/2001, str. 224).

Odškodnění, které žalobce obdržel podle zákona č. [217/1994](#) Sb., mělo charakter peněžitého plnění, jehož hodnota již sama o sobě je vyjádřena v penězích a není proto potřeba ji nijak převádět na všeobecný ekvivalent. Součástí majetkového stavu žalobce se toto odškodnění stalo v roce 1998, kdy jeho hodnotu zvýšilo o částku 100.000,- Kč; v případě, že by rozhodnutí ČSSZ v roce 1995 nebylo nezákonné a žalobci se dostalo požadovaného plnění již tehdy, zvýšil by se jeho majetkový stav o totožnou částku. I když lze připustit, že za tuto částku mohl žalobce poříditi v roce 1995 jiný, větší objem hmotných předmětů než v roce 1998, kdy ji skutečně obdržel, nelze tento hypotetický rozdíl považovat za škodu, neboť taková konstrukce nevychází z vyjádření újmy v penězích, nýbrž z přepočtu peněz na hmotné předměty a zpět na peníze. Žalobcem uplatněný nárok tedy neodpovídá pojetí skutečné škody, jak je upravena v hmotném právu a definována právní teorií a z ní vycházející soudní praxí.

Dovolateli nelze přisvědčit ani v tom, že tvrzená majetková újma spočívající ve znehodnocení předmětné věci (peníze) v důsledku opožděného vydání, může být právně posouzena též jako ušlý zisk. Ušlý zisk ve smyslu § 442 odst. 1 obč. zák. je v podstatě ušlým majetkovým prospěchem a spočívá v nenastalém zvětšení (rozmnožení) majetku poškozeného, které bylo možno - kdyby nebylo škodné události - důvodně očekávat s ohledem na pravidelný běh věcí. V posuzovaném případě žalobce požadoval v žalobě částku 36.406,- Kč se zdůvodněním (skutkové vylíčení žaloby, jímž vymezil předmět řízení), že jde o snížení reálné hodnoty částky 100.000,- vlivem inflace za období od září 1995 do srpna 1998. Na tom, že na takto vymezený nárok založený na zmenšení majetkového stavu lze aplikovat jen ustanovení zákona o tzv. skutečné škodě, nic nemění ani výhrada dovolatele, že s inflací znehodnocenou částkou nemohl disponovat a že např. nemohl získat úrok z vkladu na termínovaný účet.

Ze všech těchto důvodů je zřejmé, že rozsudek odvolacího soudu je z hlediska uplatněného dovolacího důvodu správný; Nejvyšší soud České republiky proto dovolání žalobce podle ustanovení § 243b odst. 1 části věty před středníkem o.s.ř. zamítl.

Další články:

- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správní řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vylučovací žaloba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Promlčení, insolvence](#)
- [Nepřiměřená délka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výše výživného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výživné \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Započtení pohledávek \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)